
**PROCESELE INTEGRAȚIONISTE-DEZINTEGRAȚIONISTE
ÎN SPAȚIUL EUROPEAN: REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE**

Tatiana-Maria BODEAN

European Union is a product of the desire of the countries of the old continent to avoid the outbreak of another armed conflict (like the Second World War) between the historic enemies – France and Germany, creating a supranational structure based on the principles of peaceful co-operation which facilitate the economic and social-political development of its members, but which today have to cope with the disintegrationist tendencies on the continent.

Uniunea Europeană este unul dintre cei mai importanți actori politici pe arena mondială, având un rol major în procesul de luare a deciziilor politice la nivel internațional. Datorită faptului că dezvoltarea UE a determinat puterea sa economică și influența pe care o are în domeniile social și cultural atât în interior, cât și în afara granițelor sale, dar și grație gradului înalt de integrare a statelor care și-au cedat o parte din suveranitate în domenii prioritare de guvernământ, cum ar fi economia, securitatea sau apărarea frontierelor, Uniunea Europeană reprezintă astăzi un interes major atât pentru politicieni, cât și pentru analiștii politici din întreaga lume.

Jiří Musil, savant în cadrul Centrului European Universitar de la Praga, a analizat Europa între integrare și dezintegrare [1]. În acest sens, autorul subliniază faptul că în perioadele dificile ale procesului de unificare europeană, apare o problemă veche: cea a relației nerezolvate între statele naționale tradiționale și organizațiile europene supra-naționale. Egoismul aproape instinctiv al statului-națiune poate fi învinuit în parte pentru aceste dificultăți. Deși evident îndepărtată în timp, această părere are dreptul la existență inclusiv în anul 2018, când această construcție europeană masivă este zdruncinată de BREXIT și de creșterea, pe alocuri, a euroscepticismului, fapt ce subliniază necesitatea de a reformula rolul statului-națiune în acest context.

În acest context, trei cercetători din Viena – Annegret Eppler, Lisa H. Anders, Thomas Tuntschew, ajung la o concluzie pe cât de neașteptată, pe atât de firească și de provocatoare, și anume, faptul că integrarea și dezintegrarea sunt procese graduale și relaționale, care pot

avea loc simultan și multidirecțional în diferite dimensiuni. O astfel de conceptualizare bidirecțională păstrează neutralitatea științifică în ceea ce privește direcția dezvoltării [2]. Mai mult ca atât, autorii români Rodica Zaharia, Tiberiu Brăileanu [3] afirmă că dezintegrarea presupune o premisă a unor fenomene de regrupare regională. Astfel, Veaceslav Bârdan, doctor în științe economice, în analizele sale, evidențiază declarația președintelui statului Chile: „*În pofida fantomelor dezintegrării suscita-te de Brexit, lumea tinde să se organizeze în blocuri mari* [4].

Termenul de „integrare”, implicit, presupune și analiza termenului de *aderare*. Conform *Dicționarului Oxford*, integrarea europeană presupune formarea, de către statele europene, a celei mai unite asociații din lume care și-a asumat caracteristici ale statalității [5], în timp ce mai multe dicționare engleze, cum ar fi Merriam-Webster [6] sau Cambridge [7] explică termenul *aderare* ca fiind faptul de a se comporta în strictă conformitate cu regulile, convingerile și legile deja existente. Astfel, deși deseori echivalate sau confundate, noțiunile de integrare și aderare, atât din punct de vedere teoretic, cât și din punct de vedere practic, posedă diferențe foarte sesizabile, în special dacă analizăm cazul concret al Republicii Moldova.

Ideea unei Europe unificate a fost susținută și promovată de gânditori și politicieni din toate timpurile, ca Platon, Dante Alighieri, William Penn cu un „Eseu pentru pacea actuală și viitoare a Europei”, Abatele de Saint-Pierre cu „Proiectul pentru a face pacea permanentă în Europa” (1713), Voltaire, J.-J. Rousseau, Victor Hugo care la Congresul de la Paris din 1849, intitulat *Amicii Păcii Universale*, rostea: „*Va veni ziua când armele vor cădea din mâini și bombele tunurilor vor fi înlocuite cu cuvântul și cu dreptul de vot universal al popoarelor ... va veni ziua când vom vedea doua grupări uriașe: Statele Unite ale Europei și Statele Unite ale Americii dându-și mâna prietenească peste ocean...*”, I. Kant ș. a. [8].

Și într-adevăr, în 1951 este lansată CECO, eveniment succedat de crearea uniunii vamale, a monedei unice, a unei politici sociale unice, etc. Totuși, extinderea comunității determină și provocări care apar mult mai clar cu cel de-al cincilea val (Cipru, Malta, Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia, Slovacia și Slovenia în 2004) și cel de-al șaselea (România și Bulgaria în 2007)), care aduc în

Uniune multe țări din Europa Centrală și de Est, care au rămas mult timp în sfera de influență a Uniunii Sovietice. Aceste state sunt de fapt foarte mult în urma nivelului de dezvoltare a statelor europene de la acea vreme (diferențele fiind mai mult sau mai puțin accentuate în funcție de țară), fapt ce creează o serie de dificultăți (subdezvoltarea sectorului agricol în noile state membre, creșterea ratei imigrației etc.) [9].

Cuvântul „dezintegrare” provine de la legătura prefixului „des-”, adică absența, anularea, eliminarea a ceva, direcția opusă a procesului respectiv și cuvântul „integrare”, care, la rândul său, vine de la latinescul *integer*, adică „întreg” sau englezul „a integra” – a uni. Prin urmare, dezintegrarea este separarea a ceva ce mai devreme a constituit un tot întreg.

Aristotel spunea: „*Un întreg este ceva care are început, mijloc și sfârșit.*” Analizând Uniunea Europeană din această perspectivă, ar putea fi enumerate un șir de fenomene dezintegraționiste care vin ca o provocare la adresa construcției europene, provocare care trebuie să fie depășită prin efortul conjugat al statelor europene:

I. Fenomene dezintegraționiste la nivel comunitar – BREXIT (care stimulează apariția problemei integrității însăși a Marii Britanii – Scoția și Irlanda de Nord au votat pentru menținerea statului de membru al UE, dar și creșterea mișcărilor anti-UE – FREXIT în Franța, NEXIT în Olanda, mișcări anticomunitare în Italia – Cinsi Stele, Liga Nordului etc.).

II. Fenomene dezintegraționiste la nivel intercomunitar:

1. *Etnopolitice* – Catalonia, Bascia, Tirolul de Sud, Corsica etc.
2. *Economice* – confruntarea dintre statele creditoare și cele debitoare etc.

3. *Geopolitice* – **sancțiunile contra Rusiei** (Marea Britanie, Polonia, Olanda, Danemarca și Țările Baltice pledează pentru prelungirea sancțiunilor antirussești, iar Austria, Ungaria, Grecia, Cipru, Luxemburg, Italia și Spania consideră necesară anularea lor); **Problema migrației** (Germania, Franța, Olanda și Portugalia, Irlanda, România, Luxemburg Italia și Malta acceptă migranți, în timp ce Ungaria, Slovacia și Cehia au respins categoric sistemul de cote) etc.

4. *Politice* – **adoptarea Constituției UE** (*pro-Constituție*: Lituania, Ungaria, Slovenia, Italia, Austria, Grecia, Malta, Cipru, Letonia, Belgia, Estonia, Slovacia, Germania și Finlanda; *contra*: Spania, Fran-

ța, Olanda, Luxemburg); **formarea unei armate comune europene** (*pro*Armată: Franța și Germania; *contra*: Danemarca, Portugalia, Marea Britanie (membre NATO), Malta și Irlanda) etc.

În pofida tendințelor dezintegraționiste existente, Republica Moldova aspiră la integrarea europeană, fapt determinat de puterea economică și politică indiscutabilă a acestei entități. În acest context, în baza Acordului de Asociere și a Agendei de Asociere, Guvernul a aprobat Planul Național de acțiuni privind implementarea Acordului de Asociere I pentru perioada 2014-2016 și II pentru 2017-2019 (PNAIAA), rata generală de realizare a căruia este de doar 31,9%, fiind necesar un efort maxim din partea autorităților pentru a reuși implementarea măsurilor planificate până la sfârșitul anului 2019, adică încă 2/3 [10].

Concluzionând, voi aminti un fragment din cadrul discursului lui Benoît Cœuré, membru al Comitetului executiv al Băncii Centrale Europene, din 23 noiembrie 2013, care a precizat: „*Prin integrarea europeană am construit un proiect comun de civilizație. De prea multe ori, uităm cât de mult a contribuit acest proiect la relansarea morală, politică și economică a Europei*” [11].

În ceea ce privește starea de lucruri din Republica Moldova, este necesar de recunoscut că succesul parcursului european este dependent de voința politică a liderilor de la Chișinău care, în perioada campaniei electorale fac promisiuni frumoase despre care uită aflându-se la guvernare. Acest fapt scade încrederea cetățenilor în instituțiile democratice, dar și a partenerilor europeni în utilizarea corectă a fondurilor pe care sunt gata să le ofere pentru democratizarea statului, fapt ce crește rolul societății civile și a mass-mediei în controlul corectitudinii deciziilor politice.

Referințe:

1. MUSIL, J. Europe Between Integration and Disintegration. In: *Czech Sociological Review*, Prague: Central European University, 1994.
2. EPPLER, A. and others. Europe's political, social and economic (dis-)integration: Revisiting the Elephant in times of crises. In: *IHR Political Science Series Working Paper*, 143, Vienna, 2016, p. 20.
3. ZAHARIA, R., BRĂILEANU, T. Uniunea Europeană și economia globală. Suport de curs. Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Centrul de Studii Europene, Iași.

4. BÂRDAN, V. *Alianța Pacificului – o nouă entitate în lumea grupărilor integraționiste*. Institutul de Relații Internaționale din Moldova, p.2.
5. Oxford Reference. Disponibil pe Internet: <http://oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199295678.001.0001/acref-9780199295678-e-777>. Accesat 14.12.2018.
6. Definition of adherence. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/adherence>
7. Meaning of „adherence” in the English Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/adherence>
8. Ideea europeană. Internet: <http://istorie.ucdc.ro/en/arhiva/16.%20Facultate.%209%20mai.%20Europa/Ideea%20Europeana%20in%20ist.pdf>
9. L'integration europeenne Elements de cours.
10. GROZA, I., RUSU, I., GHILEȚCHI, S. Raport Alternativ, Nr.4. Anul 2018. Planul Național de Acțiuni privind Implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – UE (PNAIAA II) 2017-2019, IPRE cu susținerea Fundației „Konrad Adenauer”.
11. La dimension politique de l'intégration économique européenne. Discursul lui Benoît Coeure, membru al Comitetului executiv al BCE, Paris, 23 noiembrie 2013.